PERINNEMAISEMAYHDISTYS
KULTURMARKSFÖRENINGEN

Vastaus ympäristövaliokunnalle 28.2.2925 (Kulttuuripoliittinen selonteko)

Perinnebiotooppien tilanne ja kasvanut petoriski

Perinnebiotooppien hoito on Suomen EU:hun liittymisestä lähtien ollut osa ympäristökorvausjärjestelmää, ja ympäristösopimusten piirissä alueita on viime vuosina ollut reilun 30 000 hehtaarin verran. Tämänhetkisen Euroopan yhteisen maatalouspolitiikan eli CAPin tavoitteena on, että hoidon piirissä olisi vuonna 2028 46 000 hehtaaria perinnebiotooppeja ja luonnonlaitumia. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteisen Helmi-ohjelman tavoitteena on 52 000 hehtaaria hoidettuja perinnebiotooppeja vuoteen 2030 mennessä.

Pinta-ala on pysynyt pitkään suunnilleen samana eikä kasvua tavoitteista huolimatta ole näköpiirissä. Voimassa olevat sopimusalat tarkentuvat kevään 2025 aikana kaikkien sopimuspäätösten valmistuttua. Perinnebiotooppien valtakunnallisen inventoinnin päivityksen mukaan perinnebiotooppien hoitotilanne on kuitenkin huolestuttava ja ilman tehokkaita toimia pinta-alat ovat kääntymässä laskuun.

Taustalla ovat maatalouden huono kannattavuus sekä ympäristösopimusten ehtojen tarkentunut tarkastelu. Suomessa isona ongelmana on jo aiemminkin ollut kohteiden pieni koko suhteessa kustannuksiin ja tätä kautta hoidon kannattamattomuus. Vuosien 2023–2024 aikana ELY-keskusten tekemien maastokatselmointien seurauksena sopimusalat pirstaloituivat ja pienenivät entisestään. Tämä tekee hoidosta kannattamatonta eikä uusien kohteiden hoitoon juurikaan ole halukkuutta. Haasteena ovat alueiden sijoittumien tiloilta yhä kauemmas ja varsinkin saaristossa hajallaan sijaitsevat sekä pienet kohteet. Laidunnusta hankaloittaa varsinkin lammastiloilla lisäksi kasvanut petoriski. Tiloilla on haettu aktiivisesti ratkaisuja tilanteeseen, mutta siitä huolimatta vahinkoja on tapahtunut ja osa tiloista on kestämättömässä tilanteessa.

Perinnebiotoopit vastaavat moneen tällä hetkellä ajankohtaiseen tavoitteeseen niin luonnonsuojelun, kulttuurin, kestävän ruuantuotannon kuin ruokaturvankin osalta. Lisäksi ne hyödyttävät matkailua ja virkistystä. Perinnemaisemien luontotyypit ovat Suomen uhanalaisimpia luontotyyppejä ja lähes neljäsosa uhanalaisista lajeista viihtyy nimenomaan näillä luontotyypeillä. Ne ylläpitävät pölyttäjä- ja petohyönteiskantojamme, jotka parantavat ruuantuotannon kestävyyttä. Lisäksi peltojen ulkopuoliset luonnonlaitumet, joita ihminen ei voi hyödyntää ruokanaan ovat osa ravinnetehokasta maataloutta nyt ja tulevaisuudessa.

CAP ja ympäristösopimusten korvaukset eivät taivu kaikille laidunnuksessa oleville alueille ja siksi tarvitaan nyt muita rahoituskanavia eri hallinnonaloja läpileikkaavasti ja yhteistyössä eri tahojen kanssa tukemaan pitkään, vuosikymmeniä ja jopa vuosisatoja laidunnuksessa olleiden kohteiden hoitoa. Lisäksi tulevan CAPin valmistelussa tulee huomioida perinnebiotoopit ja säilyttää ne vahvana osana yhteistä maatalouspolitiikkaa. Monihyötyiset perinnebiotoopit vaativat monimuotoisia tukimuotoja.

Eriika Lundström, puheenjohtaja, Perinnemaisemayhdistys ry.

Lähteet: Forss, S., Perinnebiotooppien valtakunnallisen inventoinnin päivitys - Yhteenveto Suomen perinnebiotooppien tilasta 2023. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 28 | 2024: http://hdl.handle.net/10138/585594

CAP-suunnitelma 2023–2027: Suomen-CAP-suunnitelma-09102024.pdf